

NOVEJŠA POGOVORNA LEKSIKA V GOVORU MESTA KOPER IN SPECIFIČNI KOPRSKI POGOVORNI IZRAZI

Maša Rolih

Inštitut za jezikoslovne študije, Znanstveno-raziskovalno središče Koper, Koper
masa.rolih@zrs-kp.si

DOI:10.4312/Obdobja.43.275-283

Prispevek obravnava prisotnost novejših izrazov pogovornega jezika, ki so zajeti v *Sprotnem slovarju slovenskega jezika* in označeni s socialnozvrstnimi kvalifikatorji za pogovorni jezik, v koprskem mestnem govoru ter specifične pogovorne izraze, ki so značilni za to območje. Zanima nas, ali so elementi splošnopogovornega jezika razširjeni v koprskem mestnem govoru in ali obstajajo pomembne leksikalne specifikke v koprskem mestnem govoru, ki kažejo na raznolikost znotraj pogovornih zvrsti.

socialna zvrstnost, splošnopogovorni jezik, mestni govori, kvalifikatorji, pogovorna leksika

This article deals with the presence of newer colloquial language expressions included in *Sprotni slovar slovenskega jezika* (Growing Slovenian Dictionary) and marked with social qualifiers for colloquial language in the local dialect of the town of Koper, as well as with specific colloquial expressions in that dialect. It examines whether elements of general colloquial language are widespread in the Koper dialect and whether there are important lexical features in the Koper dialect that show diversity within colloquial genres.

social genre, common colloquial language, urban dialect, qualifiers, colloquial lexis

1 Uvod

Pogovorna leksika je živa, dinamična sestavina jezikovnega sistema, ki odraža družbeno in kulturno kontekstualizirane prakse jezika. V mestnih govorih se razkriva pestrost besedišča, ki sega od jezikovnega standarda do specifičnih lokalnih izrazov, prežetih z elementi slenga, žargona in narečij. Mestni govori tako predstavljajo dragocen vir za preučevanje jezikovne diverzitete in identitete, saj se v njih prepletajo različni socialnozvrstni vplivi, odražajo pa tudi zgodovinske, kulturne in socialne razsežnosti lokalnega okolja. Kljub temu je v slovenskem jezikoslovju malo raziskav teh govorov.

Pristop k preučevanju mestnih govorov zahteva tudi opredelitev koncepta pogovornega jezika, ki sega preko standardnega knjižnega jezika in vključuje tudi izraze ostalih socialnih zvrsti, ki so se v pogovornem jeziku ustalili. V tem kontekstu se postavlja vprašanje, ali lahko govorimo o splošnem pogovornem jeziku, ki bi bil nadnarečen, ali pa so govori različnih mest tako specifični, da tvorijo svoj avtonomen jezikovni sistem.

V tem članku se osredotočamo na opredelitev pogovornega jezika in mestnega govora, na preučevanje prisotnosti pogostejših in novejših pogovornih izrazov v mestnem govoru Kopra ter na izraze, ki jih prebivalci mesta Koper sami dojemajo kot pogovorne izraze v svojem okolju. S poglobljenim analitičnim pristopom želimo raziskati, kako se ti jezikovni fenomeni manifestirajo v govoru prebivalcev mesta Koper, kateri splošnopogovorni izrazi so značilni za koprski mestni govor, s katerimi pa se ta razlikuje od splošnopogovornega jezika.

2 Razlaga pojmov: splošnopogovorni jezik in mestni govor

Pri analizi leksike mestnih govorov je nujna definicija pojmov in področij obravnave. Mestni govor razumemo kot govorico urbanih središč, ki je bližje jezikovnemu standardu kot npr. narečje, se pa od knjižnega jezika razlikuje v neformalnosti okoliščin in jezikovnih prvin, ki se razlikujejo glede na regijo posameznega mesta. Sklepamo, da leksika mestnih govorov vsebuje nekatere prvine splošnopogovornega jezika, zaradi neformalnosti okoliščin in (interesno, starostno, poklicno) heterogene populacije verjetno vsebuje tudi nekatere bolj ustaljene slengizme in žargonizme ter jezikovne elemente pokrajinskega pogovornega jezika.

2.1 Razlaga splošnopogovornega jezika na podlagi teorije zvrstnosti

Pogovorni jezik tako zaradi svoje fluidnosti in starostne, interesne ter regionalne heterogenosti govorcev težko zamejimo. Odvija se namreč v okoliščinah spontanega govorenega sporočanja, kar povzroči vdor raznolikih jezikovnih elementov govorcev.

Osrednjo teorijo zvrstnosti slovenskega jezika na Slovenskem pripisujemo Jožetu Toporišču in je osnova za nadaljnje teorije zvrstnosti. V *Slovenski slovnici* Toporišč (2000, 2004: 16–25) pogovorni jezik razdeli na splošno- ali knjižnopogovorni jezik in neknjižno zvrst – pokrajinski pogovorni jezik. V *Enciklopediji slovenskega jezika* (Toporišč 1992: 83) pogovorni jezik opredeli kot manj zahtevno obliko knjižnega jezika, namenjeno sporočanju v neformalnih okoliščinah.

Splošnopogovorni jezik tako lahko razumemo kot nadnarečni jezik, ki je razumljiv pripadnikom različnih geografskih področij, ker pa je spontan oz. ne vnaprej pripravljen, lahko vseeno začutimo geografsko pripadnost govorcev, ki pa ni tako izrazita kot pri pokrajinskem pogovornem jeziku (Rolih 2017).

J. Škofic - Guzej (1994: 571–578) je mnenja, da je slovenski pogovorni jezik težko opisati: čeprav je predvsem splošni pogovorni jezik do neke mere določljiv, vanj namreč vseeno vdirajo prvine neknjižnega jezika. Pri tem je treba poudariti, da se pogovorni jezik manifestira predvsem v neformalnih okoliščinah, v katerih se uporabniki ne držijo vedno knjižne norme in dopustijo mešanje splošnopogovornega jezika s pokrajinskimi jezikovnimi značilnostmi ter značilnostmi ostalih socialnih zvrsti (Rolih 2017).

2.2 Mestne govornice med splošnopogovornim in pokrajinsko pogovornim jezikom

Govor mest je zaradi svoje neraziskanosti, spreminjajočega se slovarja, vpliva dialektizmov in različnih zvrsti ter sociolektov zaradi socialne, interesne in starostne

heterogenosti uporabnikov zanimivo področje raziskovanja. V nadaljevanju bodo osvetljene ključne značilnosti mestnih govorov in z njimi povezane terminologije.

Za govore v mestih uporabljamo različne termine, in sicer: mestni pogovorni jezik (Toporišič 1970; Škofic 1998; Valh Lopert 2008), mestno narečje (Toporišič 2000), mestno nadnarečje (Škofic 1998; Jakop 2010), mestni govor (Škofic 1998), mestna govorica (SP 2001; Kenda-Jež 2004; Smole 2004; Valh Lopert 2008). V prispevku uporabljamo izraz mestni govor, ki se zdi najustreznejši, saj izraža prostorsko determinanto (mesto), s čimer se razlikuje od narečnih govorov in (splošno in pokrajinsko) pogovornega jezika, poleg tega pa je izraz *govor* tudi lingvistični termin za jezikovni sistem (še posebej v okviru narečij, za mestni govor pa je značilna nadnarečnost) (*Slovar slovenskega knjižnega jezika*).

V slovenskih jezikoslovnih teorijah so mestni govori opredeljeni kot nadnarečni, saj naj bi se približevali knjižnemu jeziku, kljub temu pa so zaradi vpliva narečnih govorov pokrajinsko obarvani (Toporišič 1992: 104). Nادنarečnost se v sodobni slovenski dialektologiji povezuje z družbenimi spremembami, npr. večanje mestnih središč, migracije, priseljevanje v središča (Smole 2004: 321; Jakop 2010: 128), zaradi česar lahko govorimo o problematiki sistemizacije mestnih govorov.

Če preučujemo mestni govor določenega geografskega področja, moramo upoštevati starostno in socialno heterogenost ter pokrajinsko homogenost populacije.¹ V primorskem pokrajinsko pogovornem jeziku tako opazimo elemente različnih narečij, npr. kraškega, brkinskega itn. (Toporišič 1992: 189, 2000: 21; Škofic - Guzej 1994: 571–578), ki so opazne tudi v govoru mest tega področja. S. Todorović (2016: 33–34) navaja značilnosti slovenskega istrskega narečja (rižanskega in šavrinskega), istrobeneškega narečja ter vplive drugih jezikov (italijanščine kot jezika narodne manjšine, hrvaščine, bosanščine, makedonščine, albanščine), ki so opazni v govoru Kopra, Izole in Pirana.

Pokrajinske pogovorne značilnosti tako opazujemo na širšem geografskem področju, v katerega spadajo različne narečne skupine glede na pokrajino. Mestni govor se zaradi nadnarečnosti in urbane kulture, ki združuje raznolike sociolektalne, diskurzne in nasploh jezikovne vplive, zagotovo razlikuje od narečij, vsebuje pa seveda tudi regionalne leksikalne značilnosti, ki bodo prikazane v rezultatih raziskave.

3 Raziskava: pogovorni izrazi v koprskem mestnem govoru

3.1 Opis raziskovalnega gradiva in metodologija

Za analizo stanja sodobnega govora mesta Koper smo uporabili gradivo iz *Sprotnega slovarja slovenskega jezika* (2014–). Slovar je informativne narave, predstavlja zbirko živega, v slovarjih še neregistriranega novejšega besedja (vključuje pa tudi najnovejše, uveljavljajoče se pomene v drugih slovarjih že opisanega besedja) oz. še neuslovarjeno besedje, ki ga predlagajo jezikovni uporabniki, njegovo rabo pa potrjuje

1 Seveda pri tem ne smemo pozabiti na preseljevanje med mesti in različne migracijske tokove, ki vplivajo na jezikovno sestavo nekega mesta, se pa v okviru raziskave osredotočamo bolj na splošno podobo govora mesta Koper.

korpusno gradivo, zlasti korpusi spletnih besedil, zato se bo slovar še dopolnjeval (Krvina 2021: 6–7).

Izvedli smo anketiranje z dvema vprašalnikoma, oba sta bila deljena po spletu (e-pošta, družbeno omrežje Facebook) med uporabniki, starimi med 18 in 60 let, ki prebivajo v mestu Koper. Anketiranje je potekalo v marcu in aprilu 2024.

V prvo anketo (Pogovorni izrazi v koprskem mestnem govoru) smo vključili izraze, ki so v *Sprotnem slovarju* označeni s kvalifikatorjem *pog.* Izraze smo navedli v anketi, izdelani v spletnem orodju 1KA, in med uporabniki, ki živijo v mestu Koper, preverjali, v kolikšni meri poznajo in/ali uporabljajo določen izraz. S tem smo dokazovali prisotnost izrazov sodobnega splošnopogovornega jezika v mestnem govoru Kopra, da ponazorimo vzporednice med njima. Sklepamo, da so nekateri izrazi prisotni v koprskem mestnem govoru, drugi pa ne, kar je lahko izhodišče za nadaljnje raziskave (npr. iskanje regionalnih vzporednic za posamezen izraz), dokazuje pa tudi, da se govor mesta Koper razlikuje od splošnopogovornega jezika. Anketo je v celoti rešilo 66 anketirancev, od tega 18 moških (27 %) in 48 žensk (73 %). Razlika je verjetno posledica socialnega kroga avtorice, morda pa izkazuje podatek, da ženske pogosteje rešujejo ankete v celoti.

Največ anketirancev je bilo starih od 18 do 30 let (35; 52 %), 27 (40 %) je bilo starih od 31 do 45 let, najmanj pa od 46 do 60 let – v to starostno skupino jih je spadalo le 5 (7 %). Starostna struktura je verjetno posledica deljenja po družbenem omrežju Facebook, saj ga najverjetneje uporabljajo mlajši in tudi starostne skupine, v katero spada avtorica, saj so stiki v veliki meri pogojeni s starostjo.

V nadaljevanju so bili v anketi navedeni izrazi in stalne besedne zveze s kvalifikatorjem *pog.* v *Sprotnem slovarju*, anketiranci pa so odgovarjali, ali posamezen izraz in stalno besedno zvezo poznajo in uporabljajo (1), ne poznajo (2), poznajo in ne uporabljajo (3).

V drugem delu raziskave (Pogovorno besedišče mesta Koper) smo prebivalce mesta Koper prosili, naj navedejo nekaj izrazov, ki jih uporabljajo v neuradnih situacijah v svojem okolju v pogovorih z znanci ali prijatelji. S tem smo preverili, kateri izrazi so poleg splošnopogovornih tipični za koprski mestni govor. Tudi tokrat so odgovarjale večinoma ženske, saj jih je odgovorilo kar 100 (92 %), moških pa le 9 (8 %), kar kaže na to, da so ženske verjetno bolj pripravljene odgovarjati na vprašanja odprtega tipa – za nadaljnje raziskave se zdi smiselno vključiti več moških, da bi dobili realno sliko koprskega mestnega govora. Največ anketirancev je spadalo v starostno skupino med 31 in 45 let (74; 68 %), 19 (17 %) anketirancev je bilo starih od 18 do 30 let, v starostni skupini od 46 do 60 let pa je bilo 16 anketirancev (15 %).

3.2 Rezultati

3.2.1 Splošnogovorni izrazi v koprskem mestnem govoru

Izrazi pogovornega jezika (navedeni so po abecedi), ki jih največ anketirancev² pozna in uporablja (1), so naslednji: *bildanje/bildati* (43; 64 %), *čorav* (45; 68 %), *detoks/detox* (36; 55 %), *firbcati* (40; 60 %), *flikanje/flikati* (45; 67 %), *fotošop* (58; 87 %), *fotošopiran* (54; 81 %), *fotošopiranje/fotošopirati* (54; 81 %), *fuzlati* (27; 40 %), *glih* (62; 93 %), *glupača* (35; 52 %), *gurati* (42; 63 %), *heksenšus* (49; 73 %), *hendlanje/hendlati* (43; 64 %), *hudi (hoodie)* (41; 61 %), *inbox* (41, 61 %), *jebela* (35; 52 %), *kenslanje/kenslati* (55; 82 %), *ketna* (54; 81 %), *komp* (38; 57 %), *kuhanček* (50; 75 %), *lajkanje/lajkati* (66; 99 %), *losati (se)* (33; 51 %), *lutati* (52; 78 %), *minimalka* (30; 45 %) *nabildan/nabildati* (47; 70%), *najedanje/najedati* (45; 67 %), *napsihirati* (48; 73 %), *odpikati* (36; 54 %), *(biti) paf* (33; 49 %), *picajzelj* (37; 55 %), *picajzlast* (43; 64 %), *porodniška* (61; 91 %), *probavati* (58; 87 %), *pruh* (45; 67 %), *psihič* (47; 70 %), *psihiranje/psihirati* (49; 74 %), *rentati* (52; 78 %), *rikverc* (65; 97 %), *ruzak* (61; 91 %), *sfotošopirati* (40; 62 %), *sfuzlan* (39; 58 %), *sfuzlati (se)* (41; 62 %), *shendlati* (38; 57 %), *sken* (48; 72 %), *skenslati* (59; 88 %), *skrolanje, skrolati* (46; 69 %), *stručko* (35; 52 %), *štihniti* (30; 45 %), *švoh* (64; 97 %), *tagati/tegati* (40; 60 %), *vejpa* (39; 58 %), *vejpanje/vejpati* (40; 60 %), *zabačen* (42; 64 %), *zadekan* (32; 48 %), *zagoniti* (51; 76 %), *zalutati* (56; 85 %), *zenf/senf* (51; 77 %), *zoc* (31; 46 %).

Izrazi pogovornega jezika, ki jih največ anketirancev ne pozna (2): *antivakser* (31; 46 %), *buzerirati* (30; 45 %), *dizlaš* (40; 60 %), *finoča* (25; 37 %), *fusnota* (50; 76 %), *gajžla* (54; 81 %), *gemišt* (29; 43 %), *gmah* (33; 49 %), *kuhanec* (30; 45 %), *kosovec* (kosovni odpad) (46; 69 %), *podmukel, podmuklo* (42; 64 %), *potegan/potagan* (36; 54 %), *prikurjen* (36; 55 %), *provakser* (41; 62 %), *rabljenec* (43; 64 %), *runkelj* (49; 73 %), *skegljati (se)* (29; 43 %), *sončnica* (v pomenu sončna elektrarna) (51; 76 %), *strokovec* (30; 45 %), *tavhanje/tavhati* (29; 43 %), *tejpanje* (44; 66 %), *trojanec* (33; 49 %), *vseglihar* (35; 52 %), *vsegliharstvo* (43; 64 %), *zaciklati (se)* (33; 50 %), *zegen* (39; 58 %).

Izrazi pogovornega jezika, ki jih največ uporabnikov pozna, a ne uporablja (3): *bajk* (49; 73 %), *bejbika* (58; 87 %), *bolonjec* (39; 58 %), *borbanje/borbati* (36; 54 %), *cajteng/cajtenge* (36; 54 %), *fršlok* (27; 41 %), *fruštek* (38; 57 %), *fruštkati* (43; 64 %), *ghostanje, ghostati* (32; 48 %), *hin* (29; 43 %), *kick-off* (40; 60 %), *komunajzar* (39; 59 %), *kontrolfrik* (29; 43 %), *kruzati* (32; 48 %), *miljavžent* (24; 36 %), *mulka* (27; 40 %), *outsourcanje/outsourcati* (31; 48 %), *penzič* (34; 51 %), *pišuka* (40; 60 %), *pofočkati (se)* (42; 63 %), *šprehati* (41; 61 %), *taksiranje, taksirati* (29; 43 %), *tekstanje/tekstati* (37; 55 %), *travmiranje/travmirati* (31; 47 %), *vejper* (33; 50 %), *zatravmirati* (26; 39 %), *zoken/zokna* (38; 57 %).

2 Ostali so navedli, da izraza ne poznajo ali ga poznajo in ne uporabljajo. Za utemeljitev prisotnosti izraza v mestnem govoru Kopra je dovolj le podatek, kateri odgovor je dosegel najvišji odstotek, odstotka ostalih dveh odgovorov zato nista navedena in sta lahko predmet nadaljnjih raziskav. Prva številka v oklepaju označuje število anketirancev, ki so označili posamezen odgovor, druga pa odstotek.

3.2.2 Tipični pogovorni izrazi v koprskem mestnem govoru

Anketiranci so navedli naslednje izraze: *alora* (torej), *arja* (zrak), *badil* (lopata), *bala* (bedno), *ben* (dobro), *beštja* (pošast, zverina), *bičikleta* (kolo), *bubati* (govoriti neumnosti), *buža* (luknja), *ciao/čao* (pozdrav), *čikara* (skodelica), *čimin* (počitek), *drink* (pijača), *ekola* (poslovenjena verzija frazema *eccola* 'tukaj je'), *evo* (podobno kot ekola), *felpa* (jopa iz pliša), *fešta* (zabava), *fjaka* (zaspanost), (biti) *fouš* (zavidati), *ful* (zelo), *gelat* (sladoleđ), *glaz* (kozarec), *hiti* (velelnik vrzi), *kafe* (kava), *kagumar* (kumarica), *kanotjera* (majica brez rokavov), *karjola* (samokolnica), *kašeta* (zaboj), *kažin* (nered, kaos), *kome* (predlog kot), *kopič* (motika), *koša* (kako), *kuća* (pasja uta), *kurjera* (avtobus), *kušin* (blazina), *valda* (seveda), *ma* (ampak), *magari* (seveda/celo/ko bi le/čeprav/četudi), *makina* (avto), *marenda* (malica), *mekič* (McDonald's), *mona* (neumna oseba, velikokrat v uporabi zgolj kot mašilo, ki ne pomeni zmerljivke),³ *motorin* (motor), *oštja* (presneto, pogosto tudi mašilo), *padela* (črepnja), *panin* (sendvič), *pašta* (testenine), *pečurke* (gobe), *pjat* (krožnik), *pomidor* (paradižnik), *realno* (resnično, rabljeno kot mašilo⁴), *ronjati* (pregovarjati), *šalca* (skodelica), *šalša* (paradižnikova mezga), *škavace* (smeti), *škifo* (grdo, nagravnjo), *šoldi* (denar), *špeža* (nakup), *špina* (pipa), *štendin* (stojalo), *štroliga* (jasnovidka), *tipo* (kot na primer), *teča* (posoda), *top* (odlično), *tornamo* (se vrnemo), *trapa/grapa* (žganje), *via/vija* ((iti) stran), *vrzote* (ohrovt), *weyla* (pozdrav), *zakon* (odlično), *žgabucin* (shramba), *žlafadur* (zalivalnik).

3.3 Razprava

3.3.1 Pogovorni izrazi iz *Sprotnega slovarja slovenskega jezika* in njihova zastopanost v govoru mesta Koper

Izrazi, za katere je več kot 80 % anketirancev odgovorilo, da jih pozna in uporablja, so *fotošop*, *fotošopiran*, *fotošopiranje/fotošopirati*, *gljeh*, *kenslanje/kenslati*, *ketna*, *lajkanje/lajkati*, *porodniška*, *probavati*, *rikverc*, *ruzak*, *skenslati*, *švoh* in *zalutati*. To so splošni in že ustaljeni pogovorni izrazi (večinoma germanizmi, npr. *probavati*, ali poenobesedena stalna besedna zveza *porodniška* namesto *porodniška odsotnost*) in tisti, ki izhajajo z družbenih omrežij (npr. *lajkanje*). Poleg tega so se pokazale razlike med poznavanjem in uporabo nekaterih izrazov, npr. izraz *kuhanček* uporabljajo pogosteje kot *kuhanec*, izraz *potegan/potagan*, ki izhaja z družbenih omrežij, je nekoliko več kot polovici anketirancev nepoznan, medtem ko osnovni izraz glagol *tagati* pozna in uporablja (odgovor 1) 60 % anketirancev.

Izrazi, za katere so se uporabniki opredelili, da jih poznajo, a ne uporabljajo, kažejo na pogosto prisotnost teh izrazov v javnem diskurzu (zato so poznani tudi med prebivalci mesta Koper), neuporaba pa kaže, da Koprčani namesto teh izrazov bodisi uporabljajo knjižne bodisi katere druge pogovorne izraze, ki niso uvrščeni v *Sprotni slovar* in so morda bolj tipični le za govor mesta Koper (izraz, ki je na Primorskem pogost, je npr. italijanizem *bičikleta* (namesto *bajk*) ali *marenda* (namesto

3 Beseda je velikokrat v uporabi kot mašilo v spontani govoricici, npr. »Ej, mona, kakšno sonce je danes!«.

4 Npr. »Včeraj sem realno vse srečala.«

germanizem *frušteek*), *figa* (v smislu 'privlačna ženska'),⁵ *beka* (namesto *bejbika*)), so pa te pogovorne vzporednice predmet nadaljnjih raziskav govora.

Pogosti splošnopogovorni izrazi, kot so *antivakser*, *biti paf*, *buzerirati*, *finoča*, *gemišt*, *gmah*, *strokovec*, *tavhanje/tavhati*, *trojanec* itn., so med Koprčani precej nepoznani oz. poznani, ampak ne v rabi (primerljiva vrednost), nekoliko več anketirancev je namreč odgovorilo, da izrazov ne poznajo, primerljiva vrednost pa, da jih poznajo, a ne uporabljajo, najnižji delež pa, da jih poznajo in uporabljajo. Izraz *finoča* je nepoznan sicer le 37 % anketirancem, enak delež (31 %) pa jih je odgovorilo, da izraz pozna in uporablja ter da izraz pozna, a ne uporablja. Verjetno je pogostejši izraz (*biti*) *fin*, izpeljanka z obrazilom *-oča* za osebo pa v koprskem mestnem govoru ni tako priljubljena.

Izrazi, kot so *fuzlati*, *minimalka*, (*biti*) *paf*, *štihniti*, *zadekan* in *zoc*, so pokazali nižji delež odgovorov (manj kot 50 %) *poznam in uporabljam*, ampak še vedno višji kot delež odgovorov *ne poznam in poznam, a ne uporabljam*.

Izrazi, kot so *gajžla*, *podmukel*, *provakser*, *runkelj*, *fusnota*, *gajžla* in *rabljenec*, so v govoru mesta Koper najmanj zastopani, kar ga razlikuje od splošnopogovornega jezika. Zanimivo je, da se je ob izrazu *mulka*, ki se zdi v primorskem okolju pogosto zastopan, kar 40 % anketirancev opredelilo, da ta izraz pozna, a ga ne uporablja, precej (33 %) pa da izraza sploh ne pozna. Morda bi bil izraz *mula* pogostejši, ga pa v raziskavo nismo vključili, saj ni bil naveden v *Sprotnem slovarju*.

Iz rezultatov tudi ugotavljamo, da so nekateri izrazi v podobnem odstotku zastopani pri odgovoru *poznam in uporabljam* in *ne poznam in ne uporabljam*. Izraz *fršlok* npr. pozna, a ne uporablja 41 % govorcev, pozna in uporablja pa 38 %, iz česar lahko splošno, da je izraz vseeno del govora mesta Koper, verjetno pa na uporabo vplivajo ostali dejavniki (npr. starostna struktura, interesi). Izraz *ghostati* se zdi pogostejši v jeziku mladih (navezuje se na dejanje osebe, ki se z drugo osebo preneha sestajati brez pojasnila), čeprav v slovarju ni opredeljen s kvalifikatorjem za sleng, pogosto ga zasledimo na družbenih omrežjih, največ uporabnikov pa izraz bodisi pozna in uporablja (34 %) bodisi pozna, a ne uporablja (48 %), sklepamo pa, da je razširjen med mlajšo populacijo, ki je v večini reševala anketo. Izraz *kruzati* pozna, a ne uporablja 48 %, sploh ga ne pozna pa le nekoliko nižji delež, tj. 45 %, kar verjetno kaže, da izraz ni v veliki meri zastopan v govoru mesta Koper, je pa poznan tistim, ki si delijo skupno interesno področje. Skovanka *miljavžent* je pogosto slišana v pogovornem jeziku, v govoru mesta Koper pa z nekoliko višjim deležem zastopa odgovor *poznam, a ne uporabljam* (36 %), kljub temu pa se delež ne razlikuje pomembno v ostalih odgovorih (*poznam in uporabljam* – 33 %, *ne poznam* – 31 %).

3.3.2 Pogovorni izrazi mesta Koper: odgovori anketirancev

Izrazi, ki so jih uporabniki navedli, kažejo, da so ti prisotni v koprskem mestnem govoru, ni pa nujno, da so to le pogovorni izrazi, med njimi so namreč lahko tudi

5 Izraz je pravzaprav pejorativen in se v pogovorni italijanščini navezuje na poimenovanje ženskega spolnega organa, se pa pogosto uporablja kot npr. »Che figa!« (»Kako privlačna ženska!«).

slengizmi, žargonizmi ali narečni izrazi oz. besedje, ki je prešlo iz teh socialnih zvrsti v pogovorni jezik, kar je tudi predmet nadaljnjih raziskav. Večina izrazov izhaja iz italijanščine (npr. *kurjera*, *magari*, *makina* itn.), nekaj pa tudi iz hrvaščine in istrskega narečja (*hiti*, *kopić*, *čikara*, *pjat*, *pečurke* itn.), kar je logično, saj na izraze mesta Koper zaradi bližine in skupne zgodovine vplivata tako hrvaščina kot italijanščina ter istrobeneški izrazi. Pogosta je raba zaimka *ke* (ital. *che*), ki poudari pomen izraza (npr. *ke lepo* 'kako lepo'). Nekaj izrazov je tudi iz slenga, npr. *aj čao*, *weyla*, *top*, *zakon*, *mekič* itn., saj je del anketirancev tudi mladih, so pa morda ti izrazi že tako ustaljeni v pogovornem jeziku, da niso več dojeti kot slengizmi.

4 Sklep

Iz raziskave je razvidno, da prisotnost novejših izrazov pogovornega jezika v koprskem mestnem govoru odraža dinamičnost jezikovnega sistema ter njegovo prilagajanje družbenim in kulturnim okoliščinam. Analiza je pokazala, da so mnogi izrazi dobro poznani in zastopani v koprskem mestnem govoru, kar kaže na njihovo splošnost in nedeterminiranost z geografskim prostorom.

Poleg tega je raziskava pokazala, da so nekateri izrazi manj poznani ali celo nepoznani prebivalcem mesta Koper, kar nakazuje na nekatere specifične značilnosti mestnih govorov, ki se lahko razlikujejo od splošnopogovornega jezika. Prav tako so se med odgovori anketirancev pojavili izrazi, ki so del lokalne jezikovne identitete in izvirajo iz istrskega narečja ter iz obeh sosednjih jezikov, italijanščine in hrvaščine. Četudi mestni govori razkrivajo manj pokrajinskih in družbenih ali diskurzivnih razsežnosti, so te še vedno prisotne in kažejo na njihovo specifikko. Pri tem je treba poudariti soobstoj različnih jezikov, diskurzov in socialnih zvrsti na urbanih področjih, navkljub temu pa tudi težnjo po uniformnem govoru, ki je skupen prebivalcem mest.

Vira

- KRVINA, Domen, 2014–: *Sprotni slovar slovenskega jezika 2014–*. <https://fran.si/132/sprotni-sprotni-slovar-slovenskega-jezika> (dostop 7. 5. 2024).
- Slovar slovenskega knjižnega jezika: druga dopolnjena in deloma prenovljena izdaja*, 2014. <https://fran.si/> (dostop 8. 5. 2024).

Literatura

- JAKOP, Tjaša, 2010: Srednjesavinjsko in srednještajersko narečje ter celjski pogovorni jezik. Irena Novak Popov (ur.): *Vloge središča: Konvergenca regij in kultur*. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. 120–129.
- KENDA-JEŽ, Karmen, 2004: Narečje kot jezikovnozvrstna kategorija v sodobnem jezikoslovju. Erika Kržišnik (ur.): *Aktualizacija jezikovnozvrstne teorije na Slovenskem: členitev jezikovne resničnosti. Obdobja 22*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete. 263–276.
- KRVINA, Domen, 2021: *Sprotni slovar slovenskega jezika 2020*. Ljubljana: ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša.
- ROLIH, Maša, 2017: *Sleng in pogovorni jezik v spletni komunikaciji*. Doktorska disertacija. Koper: Fakulteta za humanistične študije.
- Slovenski pravopis*, 2001. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

- SMOLE, Vera, 2004: Nekaj resnic in zmot o narečjih v Sloveniji danes. Erika Kržišnik (ur.): *Aktualizacija jezikovnozvrstne teorije na Slovenskem: členitev jezikovne resničnosti. Obdobja 22*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete. 321–330.
- ŠKOFIC - GUZEJ, Jožica 1994: O oblikovanju slovenskega pogovarjalnega jezika. *Slavistična revija* XLII/4. 571–578.
- ŠKOFIC, Jožica, 1998: Govor celjskega predmestja Gaberje. *Jezikoslovni zapiski* 4. 89–98.
- TODOROVIČ, Suzana, 2016: *Narečje v Kopru, Izoli in Piranu*. Koper: Libris.
- TOPORIŠIČ, Jože, 1970: Slovenski pogovorni jezik. *Slavistična revija* XVIII/1–2. 55–70.
- TOPORIŠIČ, Jože, 1992: *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- TOPORIŠIČ, Jože, 2000: *Slovenska slovnica*. Četrta, prenovljena in razširjena izdaja. Maribor: Obzorja.
- TOPORIŠIČ, Jože, 2004: *Slovenska slovnica*. Četrta, prenovljena in razširjena izdaja. Maribor: Obzorja.
- VALH LOPERT, Alenka, 2008: Prezveto besedje v jeziku komercialne radijske postaje (Radio City v Mariboru). *Jezikoslovni zapiski* XIV/1. 123–137.

